

mij nader dan het lachen. Ik had moeite om niet in tranen uit te barsten. De laatste tijd word ik trouwens veel minder gevraagd. De achterliggende gedachte is dat paus Franciscus heeft begrepen hoe de wereld in elkaar steekt en dat we het niet meer over de schandalen van weleer hoeven te hebben.'

De nieuwe paus heeft inderdaad de aandacht afgeleid van het misbruik door priesters. Zijn pontificaat maakt veel warme gevoelens los. Bodar deelt niet in de euforie. 'Ik houd niet van de symboolpolitiek van paus Franciscus: in zo'n klein autootje rijden, omdat dit armoede uitstraalt. En hij is niet helder. Hij wil de gezonde spanning in de kerk tussen theorie en praktijk laten verdwijnen door het liever niet over de leer te hebben. Hij loopt zo bisschoppen voor de voeten en veroorzaakt onrust.

'Hij is erg impulsief. Je ziet dat hij soms zijn uitgeschreven tekst terzijde legt en dan maar iets beweert wat theologisch geheel niet verantwoord is. Zijn woordvoerder moet dan snel uitleggen wat de Heilige Vader eigenlijk had willen zeggen. Het ongenoegen over een dergelijk optreden leeft wereldwijd in de kerk. Maar dat dringt niet tot de Nederlandse media door.'

Vanmiddag ontvangt Bodar in het bovenhuis in het hartje van Amsterdam dat hij al sinds 1983 bewoont. Ondanks zijn 72 levensjaren gaat hij kwiek de steile trap op die leidt naar een appartement dat grotendeels bestaat uit een soort bibliotheekzalen. Toch verblijft de geestelijke liever in zijn eenvoudige kamer in een Duits priestercollege in Rome, waar hij, vanwege de hevige weerstand tegen zijn ideeën en persoon in eigen land, in 1998 toevlucht zocht.

'Ik voel me in Italië meer thuis. Het is er in alle opzichten warmer. Ik beleef mijn geloof er niet anders, maar het is er wel makkelijker. Hier word je toch als een rare snijboon beschouwd. In Rome heb ik beter leren zien dat Nederland, ondanks de secularisatie, een door en door protestantse natie blijft. Alles beter weten, rationalisme, weinig ruimte gunnen: dat zijn allemaal za-

ken die ik met het protestantisme associeer.'

Bij terugkeer in het vaderland is het altijd weer even wennen. Aan de bestuurders die nooit eens wachten als Bodar amechtig aan komt hollen om de tram te halen. Aan de luidruchtige voetbalsupporters die op zondag ongegeneerd bezit nemen van de eerste klas in de trein. Net als Huizinga windt hij zich op over de sportverdwazing in de samenleving.

'Het is niet alleen de sport zelve. Het is het eindeloze gepraat erover dat ergernis wekt. Je kunt nooit eens het nieuws beluisteren zonder te horen over sport. En al die rellen en vernielzucht! In Rome ben ik eindeloos ter verantwoording geroepen toen daar een fontein werd gesloopt door Nederlandse supporters.'

Met afschuw merkt Bodar hoe uitdrukkingen worden gebruikt als de 'hoogmis van het voetbal'. Hij vindt het ongepast om sportwedstrijden in religieuze termen te beschrijven, omdat ze een transcendent karakter missen. Ze verwijzen niet naar een hogere werkelijkheid.

Een ander modieus verschijnsel kan evenmin de door de secularisering ontstane leegte vullen. Bij het woord 'spiritualiteit' valt de weerzin van Bodars aristocratische gelaat af te lezen. 'Ik weet niet wat dat betekent. Het is een non-begrip. Dat vage! Met al die esoterische lectuur over bomen die praten en dergelijke. Slappe thee. Geloven de mensen niet in God en niet in niks, dan geloven ze in alles. Daar komt het op neer. Hoewel zo'n beweging als new age wees op een geestelijke zoektocht. En zoeken valt positief te duiden. Mensen die erg zeker zijn van zichzelf, daar ben ik nooit zo dol op.'

Bodar is allesbehalve het prototype van de onbekommerde, rondbuikige, bourgondische roomse geestelijke die elk jaar reikhalzend uitkijkt naar carnaval. Hij maakt, met zijn intellectualisme en ascetisme, zelfs een enigszins calvinistische indruk. 'Carnaval is niets voor mij, dat klopt. En ik ben inderdaad iemand van het Woord en houd, net als dominees, van een goede, stevige preek. Verder ben ik niet erg devotieel aangelegd en leef ik vrij sober. Ofschoon ik graag wijn drink.

'Toch zou ik – en nu ga ik iets heel onlogisch zeggen – eerder voor het jodendom dan voor het protestantisme kiezen als ik geen katholiek was. Protestanten hebben zich zo beknot. Alleen maar die Bijbel steeds, dat is veel te weinig. Wij katholieken vieren echt de liturgie. Wij geloven met heel ons lijf, niet alleen met ons hoofd. Katholiek

'Ik heb het misbruik in de katholieke kerk aan den lijve ervaren'

word je niet voor je verdriet.'

Maar zelfs een blij geloof kan niet voor een permanente staat van blijdschap zorgen. In januari verschijnt het interviewboek *Droef gemoed*, waarin Bodar spreekt over een ongemak waarvan hij veel last heeft gehad: depressiviteit. Zijn eerste diepe geestelijke crisis beleefde hij op zijn twintigste. 'Toen had de katholieke kerk het mysterie bij de vuilnisbak gezet en was mijn priesterroeping begraven. Ik was daarvoor door de jezuiteten van het gymnasium gestuurd, omdat

ik te dom zou zijn. Ik geloofde dat toen nog. Achteraf gezien was ik vooral te dromerig. Ik had te maken met een pater die een grote macht over mij uitoefende.

'Het misbruik in de katholieke kerk heb ik aan den lijve ervaren. Niet met de broek uit, om het zo maar te zeggen. Maar wel op alle andere manieren die psychologen nu rekenen tot schandalige praktijken. Niet voor niets heb ik later steeds rondgebazuind dat seksueel misbruik bovenal machtsmisbruik is. Ik weet niet zeker of de pater tegenover mijn ouders heeft gezinspeeld op mijn homoseksualiteit. Daar bestond bij hen zeker grote vrees voor. Ik was een frêle jongen, die niet voetbalde, graag priestertje en schoolje speelde en het liefst bij zijn moeder zat. Dat werd allemaal hoogst zorgwekkend gevonden.'

Ook als priester ervoer hij diepe dalen. 'Mijn droef gemoed is een gegeven. Dat is een handicap waarmee ik heb leren omgaan. In het nieuwe boek ga ik in op de inzichten van Romano Guardini. Dat was een in Italië geboren Duitse priester en filosoof die schreef dat depressies relatief vaak voorkomen bij mensen die steeds zoeken naar de zin van het leven en naar het absolute. Die analyse vond ik heel herkenbaar. Ik ben altijd bezig geweest met de vraag naar de zin van het bestaan. Het geloof heeft me daarbij troost en houvast geboden.

'Het is betreurenswaardig dat psychiaters en psychologen de religieuze factor plegen te negeren. Zij hebben zo'n houding die ik maar al te goed ken van de Leidse universiteit. Zo van: "Wij zijn heel slim, wij weten dat God niet bestaat. Maar ja, er zijn helaas nog een paar domme mensen die daar niet van overtuigd zijn."

'Het is mooi dat ik nu met de Huizinga-lezing een tegenwicht mag bieden aan dat kille en kortzichtige rationalistische vooruitgangdenken. Ja, uiteraard doe ik in de Pieterskerk mijn priesterboord om. Het is niet zonder vrolijkheid dat ik terugkeer naar Leiden.'

HUIZINGA-LEZING DOOR ANTOINE BODAR

Antoine Bodar houdt dit jaar de 46ste **Huizinga-lezing** op **vrijdag 8 december** in de Leidse Pieterskerk. Titel: 'Leven alsof God bestaat'. De Huizinga-lezing wordt georganiseerd door de faculteit geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden, de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde en *Elsevier Weekblad*.

Kaarten zijn er vanaf 12,50 euro, te bestellen via events.onebusiness.nl.